

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 53-54.

Год. VI

Београд

јануар-фебруар 2009.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

ЗАЈЕДНИЧКА АКЦИЈА UNHCR-а И МИНИСТАРСТВА ЗА КИМ:

**АКТИВНИМ УЧЕШЋЕМ РАСЕЉЕНИХ
ДО БРЖЕГ ПОВРАТКА (СТР. 4-5)**

ГОДИНУ ДАНА НАКОН ШТО ЈЕ СКУПШТИНА КОСОВА САМОПРОГЛАСИЛА НЕЗАВИСНОСТ ЈУЖНЕ СРПСКЕ ПОКРАЈИНЕ

БЕЗ БИТНИЈИХ ПРОМЕНА, АЛИ...

Годину дана након што је Приштина прогласила независност, а Београд тај чин оценио сецесијом иједнакост процена дела свој територија, ижеко да би обични посматрач увидео неке битније промене на терену. Живот обичних људи на Косову и Метохији и даље је ижежак, било којој заједници да припадају. Албанци се жале на ижешку економску ситуацију, незајосленост, слабу ијивреду, док Срби, уз све иже проблеме, још увек се не осећају безбедно. С друге стране не би ијребало ни ијревидети чињенице да је за ијрошкљих годину дана 55 држава ијризнало независност Косова, од чега 22 чланице Европске заједнице, САД, Јапан, Канада ... Исти ижеко, српској заједници на Косову и иже како „боде очи“ стварање Косовских снага безбедности (КСБ), Савета за националну безбедност Косова, Службе безбедности и дружих националних институција којих има све више.

Оно што се није променило од прошле године, на административном прелазу Мердаре је то, да за разлику од пре две године, и даље нема километарских колона. Тек понеки камион, углавном новопазарске регистрације, са једне или друге стране границе. Промена ипак има и на самом граничном прелазу. Све чешће припадници Косовске полицијске службе траже пасоше путницима српске националности који прелазе «административну границу». На питање, зар више не важи српска лична карта, лаконски одговарају да важи и да то није у питању, већ су им пасоши подеснији «због лакшег уноса података у компјутерски систем». Код Срба такви потези изазивају дозу неповерења и отварају питање, да ли је то заиста разлог. Многи од њих тај чин тумаче, упркос уверавању државних власти Србије да је «Косово наше», сумњом да би пасош ускоро могао бити обавезан реkvизит приликом преласка границе.

ШЕСТ ТАЧАКА ПОД ЗНАКОМ ПИТАЊА

Оно на шта се све више позива српска страна је Споразум од шест тачака који би омогућио побољшање услова живота становника у срединама где су Срби већина и заштиту културних и црквених добара на Косову и Метохији. Министар за Косово и Метохију **Горан Богдановић** и **Вук Јеремић**, министар спољних послова започели су са Ламбертом Занијеријем, шефом UNMIK-а, иницијалне разговоре у вези са даљим радом на имплементацији закључака из последњег извештаја генералног секретара Уједињених нација **Бан Ки Мун**, као и о другим текућим проблемима. Београд је истакао спремност да се интензивира дијалог на техничком нивоу у циљу што ефикасније решавања постојећих проблема, а министар Богдановић је још једном поновио принципипијелни став државе Србије заснован на поштовању принципа дефинисаних Резолуцијом 1244 СБ УН. Занијер и српски званичници «разменили су мишљења о томе како да се постигне напредак у решавању отворених питања која се тичу Приштине и Београда», наведено је, у штуром саопштењу UNMIK-а, након његовог боравка у Београду и разговора са највишим државним руководицима Србије.

Да подсетимо, јер је чињеница да изузетно важне ствари за опстанак неалбанског народа на Космету брзо заборављамо, План у шест тачака је званично усвојен од стране Савета безбедности у новембру прошле године. Тих шест тачака, о чијој примени Београд преговара са UNMIK-ом, регулишу положај Срба у срединама на Косову где су већина, а односе се на полицију, правосуђе, наплату царинских такси, саобраћај, инфраструктуру и заштиту српске културне баштине. Највећа конфузија влада управо у областима од којих зависи аутономија, односно заштита српске заједнице у покрајини, а то су правосуђе, полиција и царина, сматрају тамошњи Срби.

„Административни прелаз“ Мердаре

Против дијалога није ни Приштина тако да и албанско руководство истиче да би «требало успоставити састанке Приштине и Београда о питањима од заједничког интереса, као што су расељене особе, затим особе које желе да се врате на своја огњишта и поврате своју имовину». И ту се њихова прича завршава или почиње како би се са које стране гледало. Можда није небитно напоменути ни то да се и поред усвајања Плана од шест тачака од стране Савета безбедности УН, званична Приштина оградилa од њега, и како кажу, не желе учествовати у његовој имплементацији.

Да ли ће због тога на њу бити извршен притисак међународне заједнице мораћемо сачекати март и нову седницу Савета безбедности, који ће, по ко зна који пут, расправљати о ситуацији на Косову и Метохији.

СВИ МИНИСТРИ НИКОМ ПОНИКОШЕ

Кад смо код српске Владе, већина припадника њеног народа заборавила је посету министара Космету, сада већ бивше Коштуничине владе, непосредно по проглашењу независности. А било је их заиста много, приликом нашег боравка, пре тачно годину дана о чему смо писали и у овом Билтену (**Самарџић, Лончар, Динкић, Цветковић, Љајић, Драгин, Ђелић ...**). Чињеница је да има оних који су отишли из Владе са тадашњим премијером, али су Министарства остала. Шта је са датим обећањима, питају се представници српске заједнице и то углавном они јужније од Ибра. Њима је најтеже и то нико не спори, али их ретко ко у последње време и посећује. Можда управо због неиспуњених обећања. Уосталом, она најмање коштају.

Ни на северу ситуација није боља, али ни они не питају за обећања бивших министара. Треба ли их подсетити да су садашњи премијер Цветковић, Млађан Динкић, министар економије и регионалног развоја, Саша Драгин министар пољопривреде, такође пре годину дана, боравили тамо и вероватно нешто обећали. Нисмо сигурни ни да су они испунили дата обећања, исто као што нисмо сигурни да би садашње вође са севера, све да им они и нешто дају то и узели од њих. Због партијске или неке друге припадности.

Свакако забрињава и изјава **Зенуна Пајазитија**, министра унутрашњих послова косовске (не)признате Владе, да се министру за Косово и Метохију, Горану Богдановићу, због "непоштовања уставног реда", не дозволи улазак на Косово и ако то уради могао би бити и ухапшен од стране косовских институција. Уз то ваља напоменути и то да министар Богдановић никада није ни напустио Космет и да он, као и његова породица тамо стално живе. Богдановић овај чин Пајазитија оцењује као позив на линч њега и његове породице. Остале министре српске Владе Пајазити није поменуо. Мала је вероватноћа да они "поштују уставни ред" Косова више од Богдановића. Ближа нам је истини чињеница да њих на Косову и нема.

КОСОВСКА СТВАРНОСТ

Званична Приштина је поставила услов да сваки званичник који жели да посети Косово треба да поштује институције и законе Косова. Високи представници полиције Косова кажу да ће спроводити сваку одлуку Владе Косова о забрани уласка високих званичника Србије. "Коха Диторе" наводи да је Влада Косова наредила полицији да забрани улазак на Косово министра Богдановића и да га, у случају његовог одбијања да то учини, ухапси јер "није објаснио циљ посете".

"Ми ћемо бити опрезни и погледати које су агенде њихових посета и да ли су у супротности са правним редом. Били смо довољно стрпљиви до сада", рекао је заменик премијера Косова за "Коха Диторе". Да ли ће се ове претње остварити показате време, само нас је страх да после министара на ред не дођу и обични грађани. То је, нажалост, данашња стварност на Косову, суочавали се ми

са њом или не. Исто као и прослава годишњице «независности», чија је колатерална штета била рањавање српског младића у околини Ђилана и пребијање тројице младих људи у Липљану.

Стварност је и оснивање Косовских снага безбедности и њихов формални почетак функционисања 21. јануара ове године. Ова формација би требало да има 2,5 хиљаде активних припадника и 800 резервиста, опремљених лаким наоружањем. Први обучени припадници ових снага тре-

Забринута лица преосталог српског становништва у Горњој Бишњи код Штрпца

бало би да буду у строју већ у септембру месецу. Хоће ли међу њима бити и Срба, још увек се не зна, али је сигурно да ће са КСБ командовати некадашњи лидер ОВК и дојучерашњи челник Заштитног корпуса, **Сулејман Селими**. Стварност је и оснивање Савета за националну безбедност Косова у коме већ седи један Србин, Службе безбедности и других (пара)државних институција.

А ПОВРАТАК?

Нажалост, стварност је и да нема повратника, али и све мање државних функционера на Косову. Па ко онда иде на Косово? Представници Министарства за КиМ и ретко ко други од државних органа. Иду и представници удружења расељених. А ни њима није лако, јер се налазе између чек-ића и наковња. Ако желе да помогну ретком броју расељених који се враћају, морају сарађивати са представницима званичних власти. А то опет ови други из Београда не гледају са претераним одушевљењем. Тако да их једни схватају као продужену руку српских власти, а ови други послушницима актуелне власти на Косову.

Текстови који следе у даљем садржају Билтена говоре о тешком животу преосталог неалбанског становништва на Косову, али и активностима удружења расељених у покушајима да помогну њихов опстанак и повратак својих ретких сународника. Већ помињани текстови у овом Билтену, забележени су захваљујући њима и разумевању Представништва UNHCR-а у Београду. Успут смо снимили и неке прилоге за телевизијску емисију, симболичног назива «Повратак», у којима је опет, као и у Билтену, представљен живот обичног човека на Косову. Било да се он налази у Драјковцу, поред Штрпца, Средској код Призрена, Хочи, Ораховцу, Брестовику, Видању или било којој другој средини на Косову и Метохији.

Милан Кончар

ЗАЈЕДНИЧКА АКЦИЈА УНХЦР И МИНИСТАРСТВА ЗА КИМ

АКТИВНИМ УЧЕШЋЕМ РАСЕЉЕНИХ ДО БРЖЕГ ПОВРАТКА

- Овом акцијом желимо да анимирамо расељене и убрзамо процес повратка, јер је УНХЦР, са својим партнерима, дошао до закључака да нешто недостаје у припреми и спровођењу процеса повратка. Зато је договорена једна нова стратегија којом би се покренуо овај процес. Први корак тог новог поступка је регистрација свих ИРЛ спремих да се, у једном краћем року, под условима који можда у овом тренутку и нису најоптималнији, врате својим кућама, каже Никола Баћи, службеник за заштитну избеглица у предстваништву УНХЦР у Београду.

- Циљ нам је да сви укључени у овај пројекат буду крајње искрени према расељенима и да им се објасни да не функционише систем повратка путем концепт докумената на прави начин. Односно да је неефикасан јер треба да се прво уради концепт документ, затим се дају спискови корисника, па се траже средства, која обично недостају, а потом граде куће и тек након тог дугог процеса, у одређену средину врати се неколико породица. Све је то сувише споро, а кад се дода недовољно политичке воље примајуге заједнице и недостатак средстава, онде се види да је процес блокиран, наставља Баћи.

ХОЋЕМО БРЖИ ПУТ

- Ми не желимо да идемо таквим путем јер се у пракси није показао као добар.

Право на повратак је право свакога ИРЛ, сви имају право да се врате, а ми овим пројектом желимо да помогнемо онима који то хоће да ураде одмах. Регистрација расељених има за циљ да што пре идентификује расељена лица која желе да се врате ове године и да идентификује њихове потребе по повратку. По завршетку ове регистрације, пре повратка, почиње са друге стране административне линије поступак изналажења конкретних решења

ПОЧЕТАК РЕГИСТРАЦИЈЕ СРЕДИНОМ МАРТА

Оквирно можемо да кажемо да би регистрација могла да почне средином марта 2009.

Припреме су у завршној фази. С обзиром да има много колективних центара, а број тимова који ће их обилазити је ограничен, биће направљен распоред обилазака, не по важности центара, већ због расположивих техничких могућности. У Београду, Параћину и у Нишу биће одржани састанци са општинским повереницима Комесаријата за избеглице, предстваницима колективних центара и другим чиниоцима у овом процесу, на којима ће бити представљен пројекат. Тада ћемо поделити постере и флајере да могу да их поделе у центрима за које су надлежни, каже **Никола Баћи**.

за повратак. Дакле, са ове стране административне линије идентификујемо људе, објаснимо им ситуацију и ако они пристану на повратак по датим условима у место повратка, УНХЦР као надзорни орган, урадиће све да надлежна тела на КиМ у року од 60 дана обезбеде основне услове за повратак, тврди Баћи.

ПРОЦЕС РЕГИСТРАЦИЈЕ

- Пошто је ово почетак неке нове методологије, морали смо да се одлучимо за одређене циљне групе. Са Владом Републике Србије, односно са Министарством за КиМ, одлучено је да се ова фаза регистрације фокусира на ИРЛ у свим званичним и незваничним колективним центрима у Србији. Зато што постоји, као што знате, план за затварање колективних центара и зато што се ти људи заиста налазе у тешкој ситуацији, појашњава Баћи.

- Друга категорија су ИРЛ која су већ изразила жељу за повратком кроз спискове усвојених концепт докумената. Они су се раније определили за повратак и евидентирани су као такви, и

- ИРЛ која су се обратила за повратак код Данског савета за избеглице, Министарства за КиМ, УНХЦР и удружења расељених.

ДИРЕКТАН КОНТАКТ

- Што се тиче ИРЛ у колективним центрима најбољи начин да их информисемо је директан контакт. У сарадњи са Комесаријатом за избеглице и уз помоћ општинских повереника, извршиће се дистрибуција флајера и постера у свим колективним центрима. Урађен је један регистрациони формулар и разговоре (интервјуе) са расељенима вршиће само обучени анкетари. У завршној припреми је списак од отприлике 40 анкетара из редова радника УНХЦР, Данског савета за избеглице, Комесаријата и удружења расељених који ће веома професионално обављати ту дужност. Они ће имати посебну обуку како би имали једнак приступ у попуњавању формулара. Анкетари ће радити у тимовима и посетиће, као што сам већ раније рекао, све колективне центре. Неће се интервјуисати за повратак сви становници колективног центра, већ само они који се одлуче за овај вид повратка, додаје Баћи.

ХЕРМАН СТУРВОЛД, шеф канцеларије UNHCR Приштина

РАСЕЉЕНЕ УКЉУЧИТИ У ЧИТАВ ПРОЦЕС ПОВРАТКА

Прошла година је била преломна фаза. Када сам почео са радом у UNHCR на КиМ покушао сам да вратим фокус на сам процес повратка, тако да смо почели разговор са колегама из Србије да видимо како бисмо могли обезбедити повратак на КиМ. Оно што смо се ми договорили са колегама из UNHCR-а Србија јесте да они контактирају све релевантне учеснике који се баве питањима ИРЛ у региону, укључујући наравно и Владу Србије. Дакле, да се још једном обратe људима који су заиста заинтересовани за повратак. Те информације ће бити прикупљене и регистроване у одређену форму и биће преко одређених органа достављене општинским службеницима на терену. Тако ће моћи да виде конкретно регистрованог корисника и да виде које су заиста његове потребе за одржив повратак. Када је у питању реконструкција кућа боље је имати више на једном месту него неколико раштрканих у једном потпуно уништеном селу. Идеја је да од оног момента када информација стигне на КиМ, а у периоду од 60 дана, поменути општински службеници процене потребе тих повратника. Да ли је у питању потпуна изградња или реконструкција, или повратак имовине, пољопривредног земљишта итд., за максимално 60 дана општина би требало да позове људе да се врате. По истеку 60 дана, уколико нису у могућности да доврше реконструкцију, јер им треба више времена, требало би да омогуће привремени боравак повратницима, било кућа која је доступна или неки други вид смештаја. Оно што желимо да постигнемо је да од оног момента када се појединац изјасни да жели да се врати и попуни формулар, ми помогнемо да се у најбржем временском року, та његова жеља и оствари. Ако им не буде кућа завршена у назначеном временском периоду, ИРЛ могу доћи и помоћи око изградње куће. На тај начин би учествовали у овом процесу и заиста показали искрену вољу и жељу за повратком. Неће поштупак бити као раније: изгради се кућа, позове се породица, да јој се кључ у руке, а онда већина тих кућа остане празна. Сам повратак на Косово значи и то да ће ти људи имати где да се лече, њихова деца да иду у школу, да им се омогући пољопривредна механизација за обраду земље или неки други посао. Ова врста повратка не значи само вратити људе у кућу и ту се све завршава. Ми смо 16. јануара 2009. године почели припремне састанке са локалним властима и међународним организацијама на терену и искрено се надамо да ће овај процес имати успеха, рекао нам је приликом посете делегације Уније, Херман Стурволд, шеф канцеларије UNHCR-а у Приштини, додајући да UNDP већ има издвојена средства за реконструкцију кућа, да ће UNHCR помоћи са намештајем око опремања кућа, као и у храни за првих шест месеци. То ће повратницима дати довољно времена да просто осмисле чиме би могли да се баве и да њихов повратак буде одржив, закључио је **Херман Стурволд**.

РОКОВИ

- Предвиђено је да ова фаза траје од 6 до 8 недеља како бисмо могли да посетимо све колективне центре. Паралелно иде процес интервјуа са људима који су већ изразили жељу да се врате, путем концепт докумената или слично. Службеник Министарства за КиМ ће их контактирати путем телефона, објасниће им циљ овог пројекта и уколико остану при томе да желе да се врате, онда ће им се заказати интервју (разговор).

Биће пет или шест регистрационих пунктова и то: Београд, Краљево, Крагујевац, Ниш, Врање и можда Смедерево. То ће се знати већ у неколико наредних дана. Пункт је једна канцеларија где ће сваки дан бити присутна обучена особа која ће вршити интервјуе са лицима која су се пријавила за овај вид повратка. Крајњи рок евидентирања је као и код колективних центара, око осам недеља-говори о роковима Баћи.

ШТА ДАЉЕ?

- Регистрациони образац се састоји из три примерка. UNHCR оригинал шаље нашој канцеларији на КиМ, једна копија остаје Министарству за КиМ, а једна UNHCR у Србији ради праћења целог поступка. UNHCR на КиМ ће пратити ситуацију и рад надлежних тела на терену где би требало да се врате заинтересовани повратници и о томе ће нас обавестити, објашњава Баћи.

- Знамо да се ситуација на терену разликује од места до места. Сигурно да безбедност није једнака свуда, да се

материјална ситуација разликује, али оно што је битно је да ће UNHCR добити повратну информацију за сваког регистрованога повратника и преузеће одговорност да у року од 45 дана од подношења регистрације обавести ИРЛ шта се конкретно дешава са његовим случајем. То је један знак озбиљности и искрености према тим људима. Ако та породица потврди, под датим условима, да жели да се врати онда ће јој се обезбедити превоз и све договорено. UNHCR је ту, да када породица одлучи да се врати да јој то и омогући. У већини случајева повратничке породице чије су куће уништене или заузете очекује, једно време, привремени смештај. UNHCR ће обезбедити прехранбене намирнице и хигијенске артикле за првих шест месеци. Министарство за КиМ ће подржати повратак по већ постојећим повратничким програмима.

Текст: **Ж. Ђекић**
Фото: **З. Маврић**

ИНФОРМАТИВНА КАМПАЊА

Званично би требало да информативну кампању почнемо презентацијом нашег пројекта, почетком марта 2009, у телевизијској емисији «Повратак», која се емитује недељом од 12.00 часова на сателитском и другом каналу РТС-а. Након тога, гостоваћемо и на локалним медијима, где ћемо још једном покушати да до танчина разјаснимо овај наш пројекат, који је врло озбиљан и иза кога стоји UNHCR и Влада Србије, истиче Никола Баћи.

У ПОСЕТИ ВЕЛИКОЈ ХОЧИ, НАЈПОЗНАТИЈЕМ СЕЛУ У МЕТОХИЈИ

ОСТАЛИ - КАДА ЈЕ БИЛО НАЈТЕЖЕ

До ратних догађања, у Великој Хочи, живело је нешто више од хиљаду њихових становника. У овом селу, једном од најпознатијих у Метохији, по надалеко чувеном вину, а још више по својих 13 цркава, од којих најпознатија и најстарија од њих "Свети Никола", датира још из 12-ог века, преостало је још 620 мештана. У Хочи има основна школа, пошта, амбуланта, клуб младих, неколико продавница, две кафане. Хочани воле своје село, остали су овде онда када је било најтеже, када су тоштво сви отишли. Нису напустили своје куће ни плодну метохијску земљу ни након вишедневних минобацачких зрнаштирања, убистава, киднаповања и мнозобројних насртаја на њихове животице и имовину. Данас им само једно пићање лебди на уснама: Како оцстати?

Након обиласка Призрена, пут настављамо ка Великој Хочи. Киша лије ко из кабла. Ка Ораховцу идемо околним дужим путем преко Зрза, за сваки случај. Њега добро познајемо. Правимо круг кроз српски део Ораховца. Лако га је препознати по бодљикавој жици спремној да у сваком тренутку препречи пут непожељним посетиоцима у овај део града. Након кратког лутања, крећемо ка Хочи.

МРАК

Магла која повремено видљивост смањује на неколико десетина метара прати нас до самог уласка у Хочу. А одакле мрак. Наравно ни овде, као ни у већини српских енклава нема струје. И док је писцу ових редова ово први сусрет са најпознатијим српским метохијским селом, надалеко чувеним по свом вину, а још више по својих 13 цркава смештених у пречнику од неколико километара, његов сапутник је добар познавалац овог терена. Још у детињству је, у тада много лепшим временима, долазио овамо у посету рођацима. Њему ни тамна кишна ноћ ни недостатак струје не сметају да се лако сналази по уским улицима. И по старом добром метохијском обичају одлазимо до његових рођака. Ред, да се зна, рекли би овде.

КОМУНИСТА

У претпоноћно доба, тражећи смештај, стижемо до једне од две кафане, колико их тренутно има у Хочи. На зиду, изнад шанка, слика друга Тита, а лево од ње име кафане - "Комуниста". У просторији са неколико столова и оскудним светлом, неколицина младића испија пиће.

Негован Маврић, власник кафане „Комуниста“

Убрзо се упознајемо и са газдом кафане, **Негованом Маврићем**, како се касније испоставило и нашим домаћиним за време боравка на овом простору. Од њега сазнајемо да је кафана добила назив по његовом надимку. Овај четрдесетогодишњак, возач санитарског возила у тамошњој амбуланти, врло брзо нам проналази смештај и заједно са нама прави план сутрашњег обиласка Хоче и манастира Зочиште. Остајемо последњи гости. Домаћин, један од чланова сеоског одбора, прича нам о проблемима села. О догађајима од егзодуса већине метохијског становништва до данас. Одлучна жеља за опстанком и везаност за село и његове светиње највећи су разлози нашег останка, истиче

РЕПОРТАЖА

ПОБОЉШАНА СЛОБОДА КРЕТАЊА

- Морам да будем искрен, у задње време слобода кретања је побољшана. Није као што је некада било. Сада људи већ постепено иду у Ораховац. Купују намирнице за свакодневне животне потребе. Народ полако, својим колима, осим до Ораховца, оде и до Призрена, хвала богу, врате се кући. Што је најбитније. Ипак, никако не смемо да се опустимо. Увек мора да постоји опрез и да се ситуација добро посматра, каже Негован.

Негован. У занимљивом разговору време брзо тече. У раним јутарњим часовима, заједно са доласком струје, одлазимо на спавање. Сутра нас очекује напоран дан.

ОПСТАНАК

С новим даном, стиже и лепше време. Сунце огрејало село у котлини, окружено брдашцима засађеним виновом лозом и црквама чији се кровови пресијавају под сунчевим зрацима. Настављамо синоћ прекинути разговор о проблемима села. Већина се слаже да је тренутно најважније задржати младе. Само како. На то питање, за сада, нема одговора.

“Ми се и сами питамо како опстати овде у Великој Хочи. Имамо јако велики број незапослених и могу слободно да кажем, да је овде незапосленост на највишој стопи од 1999. године па на овамо. Само неколицина младих је запослена, углавном у државним институцијама. Посао је највећи проблем”, констатује Негован Маврић,

“Велика Хоча је винарски крај, овде се махом сви “баве” вином и ракијом и то би било најбоље и најисплативије улагање. Несумњиво да је вино добар производ, међутим проблем је његова дистрибуција и проналажење тржишта. Пробали су Хочани да вино и ракију продају у централној Србији”. Граница и царине су највећи проблем

ВИНО КАО ЛЕК

Приликом обиласка амбуланте ваши репортери, замолили су др **Љубомира Филијовића** да им, након вишедневног путовања по Косову и Метохији, измери притисак. И док је фоторепортер имао

релативно повишен, новинару је био снижен притисак 90/70. На питање који лек да узме, др Филијовић је вашем извештачу предложио да попије чашу хочанског црног вина. За неколико тренутака, захваљујући особљу амбуланте, створио се и лек и то у паковању у две литре. Колико је била добра докторова терапија показало се по повратку са путовања, након попијене пола дозе лека измерени притисак износио је 120/80.

и то са обе стране, кажу мештани Хоче не наводећи које су то стране. Они немају услове да региструју фирме или неке друге асоцијације, јер то диктира ситуација у којој живе. Ипак, у једном се сви слажу. Улагати у вино је тренутно најисплативији посао, али им неко мора помоћи у дистрибуцији и проналажењу тржишта, а тренутно не виде ко би то могао бити.

ФАБРИКА

Фабрика изнад села, саграђена 1990. године, на приватном земљишту Хочана, тренутно је у рукама Албанаца. Приватизована и у њој се данас производе месни производи.

“Та фабрика нам је била једини излаз где је ово људи што је остало могло нешто да ради Међутим и то је нажалост, сада, у њиховим рукама. И ако би се отворио

Приватизована фабрика у којој су некада радили Хочани

неки погон, што би нема сумње задржало већину млађег становништва овде, тачно се мора знати шта би производио. И још важније где би се пласирали производи, јер овде нема ко да их купи”, причају мештани села.

Док време неумитно пролази они се свакодневно окупљају у центру села. Пољопривредни радови још нису почели, па онако у доколици “бистре политику” Већина их прима минималац. Ипак, волели би, кажу, да имају негде да га зараде. Јер у овим зимским временима највећи проблем представља нерад. Сувише је времена за размишљање, а онда свакаке мисли падају на памет. Једва чекају пролеће и почетак пољопривредних радова. Вредан је народ овде, а плодови њиховог рада одржавају их у животу.

МЛАДИ

Велики број мале и деце основношколског узраста видљив је на сваком кораку у Хочи. А док има младих, нада у опстанак српског живља на овим просторима је много већа.

“Иако се овде јако тешко живи на сву срећу ипак се рађају деца и то заиста доноси оптимизам да ће сутра бити боље. Међутим, мора се имати у виду да би се жена породила она мора да иде најмање 120 километара до најближе болнице у Косовској Митровици. Наравно да се ту подразумевају и сви други прегледи које сама по себи захтева трудноћа”, прича наш домаћин, додајући да у основној школи има око стотинак деце, која редовно похађају наставу.

Док је младих, биће и Велике Хоче

“Средња школа у Ораховцу, коју похађају деца из Хоче има само један смер, општа гимназија. А коме она доноси добро. Зато ћемо предложити на нивоу општине да се промени смер школе, јер ми останемо сваке године без седморо-осморо младих људи који школовање настављају у Косовској Митровици. Када вам из села оде популација од 15 па до 18 година, осим што губите младост, сусрећете се са неумитном чињеницом да ће већина њих и да остане тамо. Неки на даљем школовању, а други због тога што ће им тамо сигурно бити лепше. Зато мора да се овде нађе неки практичнији смер да би та деца остала овде јер већина када оде у Митровицу заборави Велику Хочу. Тако да ето и са овог места апелујем, ако се икако може, да се промени тај смер. И још нешто када дете оде са 15 година, велики је то проблем и за породицу и за само дете”, резонује Негован Маврић.

АМБУЛАНТА

У Великој Хочи постоји амбуланта са једним лекаром који покрива више од хиљаду становника овог села и околине. У зависности од доба пацијената и разних интервенција које врши, за њега се може рећи, да осим своје основне струке, лекара опште праксе, има тежак задатак, да у одређеним ситуацијама, мора да буде и хирург и педијатар и у зависности од случаја било који други специјалиста, јер до здравствених установа у Грачаници и Косовској Митровици има више од стотину километара.

“Ја практично радим 24 часа и са својим медицинским

НЕОПХОДНО САНИТЕТСКО ВОЗИЛО

- Сви тешки пацијенти морају да се лече преко стотину километара далеко од Велике Хоче. То нам представља велики проблем, а проблем је и санитарско возило. Имамо велики број бубрежних болесника. Њих петоро иду на дијализу у Призрен и третманом су задовољни, али што се тиче превоза нису. Санитарско возило је дотрајало, има преко 400 хиљада пређених километара и практично се налази у распадању, али га силом прилика користимо. Удаљеност здравствених центара у Грачаници и Косовској Митровици представља огроман проблем, јер таквим возилом не можеш да стигнеш до њих ни за два сата, а код пацијената са инфарктом то може представљати кобан завршетак, истиче др Филијовић.

особљем покривам даноноћно ово подручје. Што се тиче патологије, она је врло богата, имамо много шећераша, доста старе популације, доста реуматичара, срчаних болесника. Имамо пет пацијената на дијализи коју обављају у Призрену, а да не причам о ситним хируршким интервенцијама”, упознаје нас, са основним здравственим тегобама својих пацијената, др Љубомир Филијовић.

Осим наведених активности, особље амбуланта настоји да едукује младе људе, да их упозна са здравственом културом, а поносно истичу да су сва школска деца, а има их преко стотину, редовно вакцинисана. У оквиру амбуланта налази се и приручна апотека, а велики проблем представља недостатак лекова.

“Антибиотици за малу децу нам углавном недостају. Затим лекови за притисак, шећер. Кад је снабдевање у питању оно је прилично тешко због превоза. Не можемо да добијемо лекове на време, чекамо по два три месеца. Пацијенти захтевају, наравно, болесни су, али ми ту не можемо ништа да урадимо”, прича нам **Драгана Великић**, млада апотекарка рођена у Великој Хочи, која је, како сама каже, пре две године овде дошла због посла и остала да живи са супругом и двоје мале деце у кући својих рођака.

МОНАСИ

Напуштајући Хочу, заустављамо се накратко на темељима будућег споменика убијеним и киднапованим меш-

У разговору са монасима и хочанским парохом

танима. Рекоше нам да их има преко осамдесет и да би, ако изнађу додатна средства, требало да буде завршен до лета. Изнад постаментa споменика прелепа црква Светог Јована до које води лепо уређена стаза. На средокраћу ова два објекта, затичемо у причи два монаха и локалног пароха оца **Миленка**. Монаси вредно припремају кошнице за нову пашу пчела, а искусни парох им дели савете. Позивају нас у конак цркве, али због раније заказаних обавеза учтиво одбијемо. С врха брда одакле се Хоча види, “као у чаши” још једном бацамо поглед на село, са жељом да ће неко помоћи овим људима да пронађу адекватан посао, јер без сталног запослења не само да неће бити повратка, већ ће се тешко на овим просторима задржати преостали српски живаљ.

Забележили: **Жељко Ђекић и Златко Маврић**

НАСТАВЉЕН ПРОЈЕКАТ УНИЈЕ М И УДРУЖЕЊА РАСЕЉЕНИХ, УЗ ФИНАНСИЈСКУ ПОМОЋ UNDP-А, О СПРЕЧАВАЊУ РАСЕЉЕЊА НА КОСОВУ

ОСНОВАНА ВЕЋА ЗАЈЕДНИЦА

Након обиласка 23 локације у Призренском, Гњиланском и Пећком региону, а на основу консултација са представницима заједница, локалних општинских власти и општинских службеника за повратак одабрано десет средина и у њима је почела имплементација друге фазе наведеног пројекта. Новаци, Ораховаци, Видање, Брестовик, Клина, Церница, Горњи Ливоч, Могила, Драјковце и Горња Бишница су средине у којима су изабрана Већа заједница која ће одлучивати о реализацији могућих пројеката у њиховим срединама.

Основне активности Већа заједница односе се на то да идентификују потребе на нивоу њихове средине у циљу даљег опстанка на простору Косова. Приликом избора Већа на припремним и изборним састанцима учествовао је велики број мештана наведених средина који су се изјашњавали о предлозима за чланове Већа и вршили њихов избор.

ПРИМЕРИ СТРАТЕГИЈЕ

На састанцима се дискутовало о разним примерима стратегије. Док су се неке средине заузимале за инфраструктурална решења, као што су на пример, решавање питања воде, струје или комуналија, у другим је преовладала иницијатива за приватно предузетништво или неки вид мање производње. На такав предлог, већ на припремним састанцима, представници Уније наишли су у селу Драјковце у Сириничкој жупи, о чему више можете да прочитате на наредним странама.

У селу Новаци пољопривредне машине биле су у првом плану. Тако да се озбиљно размишља да се за то и употребе средства намењена тој заједници.

“Неки су већ изразили своје жеље или своје пословне идеје, неки су остали да размисле о томе, да преко својих људи који су изабрани у Савете, те њихове идеје презентују на следећим скуповима које ћемо имати ускоро”, кажу представници расељених, очекујући, већ почетком марта, наредне састанке са мештан-

Деца са састанка у Брестовику

има изабраних средина. А понегде је, као на пример у Брестовику, било тешко објаснити општинским структурама да Већа заједница не представљају никакве паралелне институције, већ мост сарадње са општином који ће омогућити бољи живот свима, јер крајњи резултат треба буде у корист свих, а не само једне заједнице.

АКТИВНОСТИ УНИЈЕ М И УДРУЖЕЊА

Представници удружења, у наредном периоду, активно ће учествовати у изради акционих и бизнис планова, изради стратегија и њиховим презентацијама, а имаће више саветодавну улогу у додели грантова. У организацији ових активности учествују Унија М, “Свети Спас”, “Божур”, “Центар за хумане ресурсе”, “Глас Косова и Метохије” и “Глас Косова”, у сарадњи са локалним невладиним организацијама.

У наредном периоду, УНИЈА М ће, у зависности од потреба на терену и показаних резултата, селектовати асоцијације за специфичне активности за које поједине организације имају изграђене капацитете и афинитете. На тај начин, јачаће капацитете комплетне мреже УНИЈЕ М. Пројектом је предвиђено да удружења “Свети Никола”, “Срећна породица” и “Глас Косова осталим НВО организацијама, одрже серију тренинга у контексту ” јачање капацитета,

Екипа ИНФО Билтена
ФОТО: Бранислав Скробоња

Представници УНИЈЕ и УНИЈЕ М на састанку у Видању

СТРУКТУРА ВЕЋА ЗАЈЕДНИЦА

Већа заједница бирају се само за имплементацију спровођења овог пројекта и немају никакву политичку или било коју другу конотацију. У њихов састав улазе два домицилна представника, једно интерно интерно расељено лице и један повратник као активни чланови Већа који одлучују о пројектима који ће бити реализовани. С тим да лице које се налази у Већу не може да буде и корисник истог. Осим њих, као фацитатори у састав Већа улазе по један представник Уније М и удружења расељених, а као активни посматрачи представници UNDP-а, UNHCR-а, Министарства за заједнице и повратак и један представник албанске заједнице.

СЕЛО ДРАЈКОВЦЕ ЈЕ ЈЕДНО ОД ОДАБРАНИХ СРЕДИНА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОЈЕКТА О СПРЕЧАВАЊУ РАСЕЉАВАЊА

НИ ЦАРСКО НИ СПАХИЈСКО

Због свој географској положаја и неразјашњених ојштинских граница, ово већинско српско село, у шали називају ни царско ни спахијско. Оно представља природни улаз у Сириничку жупу, односно ојштинску Штрпце, најјужнију српску енклаву у којој живи преко десет хиљада Срба. У селу живи велики број младих, а шренућно им највећи проблем представља недостатак посла. Представници Уније и UNDP, покушаће да им пруже помоћ у реализацији пројекта ошварања пекаре.

Обилазећи са представницима удружења “Свети Спас” и “Божур”, места одабрана за имплементацију пројекта спречавања даљег расељавања српских и других неалбанских заједница на Косову и Метохији, посетили смо и село Драјковце, једну од десет изабраних средина.

БИЛБОРД УМЕСТО ПУНКТА KFOR-A

Долазећи из правца Урошевца у Сириничку жупу девет година најпрепознатљивији знак да сте прешли замишљену линију између две највеће заједнице на Космету био је пункт KFOR-a. Уместо њега, на том месту данас се налази велики билборд са фотографијама војника и поруком „Можемо да постигнемо више уз сарадњу - KFOR“. У бољим временима, за које неки можда мисле да су стигла на овај простор, вероватно би и то било довољно. Нажалост, мештани села Драјковце имају сасвим опречно мишљење.

“Чим се војници KFOR-a склоне на цркви буде постављен албанска застава, а неретко се дешава да неки Албанац дође у село да провоцира и изазива мештане. Сматрамо да би било најсврхисходније да су војници увек ту са нама и знам да бисмо се осећали сигурније”, прича нам Горан Друлевић, један од млађих становника села, додајући да су њихови представници

Билборд, уместо војника KFOR-a

Улазак у село Драјковце

били у општини и тражили поново запоседање пункта, али да нису превелики оптимисти да ће се то и десити. Мештани кажу да су са војницима украјинског KFOR-a имали изузетно добру сарадњу, уосталом као и у читавој жупи коју они контролишу, али да је вероватно налог да напусте пункт дао неки други.

НЕДОСТАЈЕ МНОГО ТОГА

И његов вршњак, Тихомир Друлевић слаже се с тим, али, осим угрожене безбедности и ограничене слободе кретања, млади се сусрећу са још многим другим проблемима, сматра он.

“Проблеми младих од краја рата су овде нон-стоп. Струју, поготово у зимским данима, више немамо него што имамо, немамо посао, немамо струју, када ни телефони

Далибор Добросављевић, Горан и Тихомир Друлевић у разговору са рејорштером Билтена испред Горанове куће

не раде, а о неким изласцима да и не говоримо. Завршио сам средњу економску школу, али тек понекад нађем неки привремени посао, сналазећи се како знам и умем. Живим са родитељима, отац ми прима пензију и највише се издржавамо од тих средстава », прича Тихомир. Ипак, не помишљају да напусте село, јер већина оних који су отишли немају баш неке речи похвале о срединама у којима сада живе.

ПРОЈЕКТИ

РЕЧ ДОНАТОРА

« Свако село за свог домаћина и за своје становнике је најлепше, али наше село је стварно лепо. Изнад нас се налазе обронци Шаре, скијалишта, изузетан географски положај, вода. И то најквалитетнија и за разлику од других села у околини никада нисмо остали без ње. Ми волимо Драјковце и желимо да овде оставимо и своје потомке. Мој отац је овде направио нову кућу за мене и брата, на три спрата », с поносом прича Горан.

ПОСАО ЗА ОПСТАНАК

У селу од нешто више од 150 становника, деце и омладине има више од пола, што је на просторима Косова и Метохије у српским срединама, изузетно велики број. Али да би опстали морају нешто и да раде. То свакако неће успети са повременим пословима, већ са нечим сталним, опипљивим.

« Ми смо, пре неког времена, разговарали са представницима Уније М и рекли су нам да им предложимо неки посао који би могао да буде исплатив, а да ми имамо одређене квалификације за њега. Након дужег размишљања, предложили смо им да у договору са мештанима и представницима Уније М, затражимо финансијска средства око набавке основних ствари за почетак рада

Мештани Драјковца у сеоској продавници

пекаре. Пошто имам изучен овај занат, а приучио бих још неколико мојих млађих колега, као и због тога што у селу нема пекаре, мишљења смо да би се овај пројекат исплатио. Желео бих да истакнем да због лошег квалитета хлеба у околини исти довозимо чак из Зубиног Потока », предлаже Горан Друлевић конкретне активности за решавање посла бар једног малог дела омладине.

С предлогом се сложио и Далибор Добросављевић, такође свршени средњошколац без посла. «Млади треба да остану овде, на младима свет остаје, а идеју са отварањем пекаре у сваком случају подржавам и на неки начин и себе видим у том послу. Хлеб се увек продаје и свако домаћинство га користи. Добрим квалитетом, а смам да ми то можемо да урадимо, освојили бисмо и тржиште у Штрпцу и широј околини », оптимиста је Далибор, наводећи да би то уједно значило и веће шансе за опстанак целокупне заједнице.

Причу настављамо испред сеоске продавнице, несумњиво јединог места где се састају мештани. И док се представници удружења договарају око одржавања састанка са мештанима села, за наредну вече, уживамо у заиста прелепом крајолику Шаре и околних села.

Свесни да ће последњу реч о изградњи пекаре ипак дати донатори, наравно уз сагласност свих мештана, по договору, следеће вечери долазимо поново у Драјковце. Мала продавница препуна мештана, а осим чланица Уније састанку присуствује и представница Министарства за заједнице и повратак. Иако се оквирно знало о чему ће бити речи готово сваки од мештана је имао нешто да дода. Разлог томе лежи и у чињеници да код њих ретко ко навраћа и да доласком непознатих људи разбијају свакодневну монотонију. Ипак, захваљујући доброј комуникативности, пре свих Златку Маврићу из удружења «Свети Спас» и Славице Милуновић, из удружења «Божур», састанак је ипак приведен крају.

«Пројекат који тренутно реализује Унија са канцеларијом Уније М у Приштини, уз финансијску подршку UNDP-а у Приштини, спроводи се на десет различитих локација на простору Косова и Метохије. Управо смо имали састанке са неким члановима одређених локација у Ораховцу, Драјковцу и Горњој Битињи, где смо покушали да, поред тога што су људи већ упознати са пројектом који ћемо реализовати кроз прву фазу, данас буду упознати како ће се имплементирати остатак пројекта и каква ће подршка њима директно као заједници бити пружена кроз његову реализацију. У Драјковцу и у Битињи смо данас основали Савет већа заједница. Људи су предложили своје лидере или особе које ће их представљати у даљој сарадњи са нама и са међународним организацијама, као и представницима општине из тих места. Неки су већ изразили своје жеље или своје пословне идеје, неки су остали да размисле о томе, да преко својих људи који су изабрани у Савету те њихове идеје презентују на следећем састанку који ћемо имати », оквирно нас упознаје са детаљима Славица Милуновић.

« Оно што смо доживели директно на терену је и мало изненађење за све нас. С обзиром да знамо да на простору Косова и Метохије има мало младих људи, у Драјковцу нас је дочекла једна већа група омладинаца који су жељни највише, не забаве или било чега другог, већ посла. Кроз овај

Представници УНИЈЕ презентују пројекат

мали пројекат за почетак, можда ће се остварити њихова изнесена идеја, а то је отварање пекаре. Они планирају да за почетак буде запослен један мали број њих с намером да се та њихова производња прошири, јер смо од њих добили информацију да хлеб који они користе и сва околна српска села, стиже чак из Зубиног Потока. Да ли ће ова њихова идеја бити остварена, зависиће управо од њихових представника, односно од Савета који је формиран и целе групе која је ушла у реализацију пројекта.

Текст: **Жељко Ђекић**, Фото: **Златко Маврић**

САША РАШИЋ МИНИСТАР ЗА ЗАЈЕДНИЦЕ И ПОВРАТАК У ВЛАДИ КОСОВА

Фото: Златко Маврић

- Министарство је из буџета Косова добило седам и по милиона евра, за календарне инвестиције, за развој и стабилизацију заједница и за повратак. Конкретно, за повратак имамо три и по милиона, не укључујући средства која ће ићи UNDP-у за пројекат "Повратак и рехабилитација на Косово" (RRK). Значи, добили смо за рехабилитацију и инвестицију милион и по, за индивидуални повратак милион евра и за организован повратак милион евра - износи Саша Рашић, цифре са којима ће располажати његово Министарство у овој години, додајући, да та средства још увек нису подељена на конкретне пројекте.

Разговарао: Жељко Ђекић

НЕ ЖЕЛИМО ВИШЕ ПРАЗНЕ ПОВРАТНИЧКЕ КУЋЕ

❖ *Прошло је 120 дана од када се налазише на дужности министра за заједнице и повратак. Сто дана је неко нормално време у коме министра, или неку другу јавну личност, пусти да ради, а онда га пуштају за резултате.*

Глобално сам задовољан својим и радом Министарства у протеклих 120 дана. Покренули смо неке пројекте који су били започети или уопште нису ни били започети. Конкретно то се односи на стварању услова за повратак у Клобукар, Лапље Село и Синаје. Осим тога, успели смо да организацијом и капацитетом ово Министарство буде онако какво би и требало да буде, тако да слободно могу да кажем да смо у наведеном периоду добро радили.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТА

Поменули сте више пројеката. Да кренемо редом. У Клобукару се увелико гради. Разговарали смо са потенцијалним повратницима и они желе да се врате. Колика је улога Министарства у реализацији овог пројекта?

Министарство је активно учествовало и средствима и капацитетима у финансирању и реализацији самог про-

јекта у сарадњи са невладином организацијом "Свети Никола" која врши његову имплементацију. Врло сам задовољан садашњом фазом у којој је се налази пројекат. Извршена је селекција повратника, односно расељених који ће се вратити. Градња је у току, скоро при крају и надам се да ће се повратници до пролећа уселити у своје куће.

❖ *Сама изградња кућа није довољна. Како им омогућити нормалне животиње услове по повратку?*

Сама интеграција, односно фаза након физичког повратка на Косово, је много већи проблем него сам повратак. Кроз социоекономски програм покушаћемо омогућити тим људима да се баве неким делатностима и створе себи нормалну egzистенцију. Сигурно је да морамо контактирати све факторе који утичу на економску стабилност и сигурност, не само повратнике, већ све грађана Косова да уложе напоре, како бисмо тим људима обезбедили опстанак на овим просторима.

❖ *Према ранијим плановима Министарства било је предвиђено да се до краја 2008. године изгради 60 станова у Лайљем Селу. Међушим, чини се да је настао мали застој. Због чега?*

Застој је настао још пре мог доласка на чело министарства. Недостајала је грађевинска дозвола, која је била под надлежношћу општине Приштине. Сада је тај процес убрзан и доведен до краја. Радови су у току и надам се да ће до краја пролећа зграде бити готове и уселиве. Што се тиче корисника, ми смо са Унијом М идентификовали списак од 120 породица из колективних центара у Србији. Селекција ће бири извршена пре завршетка радова на терену. У те станове ће се уселити не само расељени који се тренутно налазе у Србији, већ и расељена лица на Косову, док ће један део станова припасти примајућој заједници, односно социјалним случајевима.

БИОГРАФИЈА

- Рођен сам 1973. у Приштини. Живео сам све време у Добротину, општина Липљан. Кратко сам био на школовању у Крагујевцу, где сам завршио правни факултет. Вратио сам се на Косово 1998. године. После ратних догађања радио сам у KFOR-у, UNMIK-у, а од прошлог јануара на пословима заменика министра унутрашњих послова у Влади Косова. Од пре четири месеца на функцији сам министра за заједнице и повратак. Ожењен сам и имам двоје деце и сви живимо овде на Косову у кратким цртама, изнео нам је министар Рашић, своје биографске податке.

САРАДЊА

“Могу да истакнем да по питањима повратка имамо одличну сарадњу са партнерским организацијама, као што су UNHCR и UNDP. Са њима већ имплементирамо два пројекта, SPARK и “Повратак и реинтеграција”. Добру сарадњу имамо и са удружењима расељених лица. Тако да пројекат у Лапљем Селу реализујемо са Унијом М, односно Унијом и њеним чланицама, као и остале у интервјуу наведене пројекте», каже Саша Рашић.

ПОВРАТАК У УРБАНЕ СРЕДИНЕ

❖ Повратак у урбане средине је незаобилазно питање код оваквих разговора. О пројекту повратка у Призрен говорили се и за време министра Грбића, па министра Сћанковића, а ево стигло је и до Вас. Колико сте упознали са повратком у Призрен и у евидентно неке друге урбане средине?

Упознат сам са пројектом повратка у Призрен и знам да постоји концепт документ за Поткаљају. Са UNDP-ем смо одрадили чишћење терена и надамо се да ћемо скоро пронаћи фондове за реализацију овог концепт документа. Изградња кућа, у том делу, биће компликованија и скупља самим тим што се ту ради о културном наслеђу и објекти који се раде морају бити у складу са околином. Сматрам да ћемо у сарадњи са Министарством за културу, спорт и младе успети реализовати тај пројекат.

❖ То ће бити тешко уколико не буде сарадње и са општинским властима Призрена. Како они гледају на овај пројекат?

Не само за повратак у Призрен, него за повратак у било које место потребна је сарадња са локалним властима. Што се тиче Клобукара, Синаје и Лапљег Села, наишли смо на добру сарадњу са локалним властима и самим тим и сваки од наведених пројеката је саживео. Мораћемо и са општинским властима у Призрену успоставити добру сарадњу у циљу имплементације наведеног пројекта.

❖ Говорили се у време министра Сћанковића, о пројекту „Нове Грачанице“ који би требало да се реализује у наредне три године. Да ли се још остало при томе или су то били само пусти снови.

Не нису то били само пусти снови. То је пројекат који је српска заједница носила са собом у Брисел на донаторску конференцију и тај пројекат по величини и по средствима која су потребна за његову реализацију, јесте огроман. Нова Грачаница се не односи само на повратнике него и на људе који овде живе. Желимо да имамо једну српску градску средину са свим институцијама, школским,

здравственим, културним... Пројекат јесте скуп, али нећемо одустати од њега.

СПРЕЧИТИ ОДЛАЗАК МЛАДИХ

❖ Усвојен је велики број концепти докумената (КД), укључно 23. Да ли ће се за све пронаћи средства?

На последњој седници Централног механизма за усвајање пројеката, одржаној 12. децембра, утврђено је да су највећи проблем средства. Међутим, понекад и сами концепт документи нису у складу са актуелном ситуацијом на терену. Поред ревизије концепт документа неопходна је и ревизија корисника. Ускоро ћемо имати још један састанак и надамо се да ћемо одабрати најбоље пројекте и тражити средства за њихову реализацију. Доста нам је празних повратничких кућа и зато морамо бити пажљиви у селекцији, имплементирању и финансирању понуђених пројеката.

❖ Поменули сте празне куће. Шта је, по Вашем мишљењу, разлог томе?

Могуће је и економска одрживост, али и да нису одабрани прави повратници. Дакле, могуће је и једно и друго, али по мени, најтежа фаза је она која долази после повратка. Зато понављам, усвојићемо онолико КД за организовани пројекат колико имамо средства за њихову реализацију.

❖ Чини се да многи превиђају заједнице у називу Вашеј министарства. Колико најгора улажете да би заједнице биле равноравне са већинским народом?

Стабилизација заједница, развој заједница и повратак, јесу основне ствари којима се бави наше министарство. Стабилизација и побољшање услова живота на Косову је веома битна, јер стварањем бољих услова живота и повратак ће бити одрживији. Фокусирамо се и на развој заједница и на повратак. Средства јесу мала, али уз помоћ фондова које имамо успевамо да стабилизујемо и да развијемо заједницу. Имамо младе људе који свакодневно напуштају Косово из економских разлога, зато морамо уложити велике напоре и пажњу да их овде задржимо.

❖ У последње време много младих људи одлази у шире земље.

Упознат сам са тиме. Пар мојих пријатеља са својим породицама је напустило Косово и отишло у Норвешку. Зато је време да успоставимо баланс између ових људи који су стварно изразили жељу да остану овде и ни једног тренутка нису напустили Косово и оних који су га напустили и редовно напуштају. Морамо наћи модус како да задржимо што већи број људи из свих заједница, а готово оне младе који представљају будућност Косова.

ПРИБЛИЖАВАЊЕ ЗАЈЕДНИЦАМА

Нове просторије Министарства за заједнице и повратак налазе се непосредно поред железничке станице у Косову Пољу. На наше, помало провокативно питање, значи ли то да је Министарство гурнуто из центра Приштине на маргине, Рашић је врло спремно одговорио, да он то тумачи као приближавање заједницама. Значи ли то да ће заједнице заувек остати на маргини, или у приградским насељима, или у сеоским срединама?

СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА РОМСКУ НАЦИОНАЛНУ СТРАТЕГИЈУ (СРНС)

ОЧЕКУЈЕ СЕ УСВАЈАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА

Секретаријат за ромску националну стратегију (СРНС) функционише у оквиру институција надлежних за људска и мањинска права, од априла 2003. године. Од оснивања до данас, рад СРНС подржавају међународне организације - Програм за развој УН и Шведска агенција за међународни развој (СИДА), Фонд за отворено друштво, Мисија ОЕБС-а у Србији, Европска агенција за реконструкцију, Савет Европe, UNHCR.

Мандат СРНС је у складу са мандатом институција у оквиру којих функционише и односи се првенствено на иницирање, координацију, праћење и реализацију активности чији је циљ унапређивање положаја припадника ромске националне мањине. Основни принцип рада Секретаријата је укључивање свих потенцијалних партнера у наше активности, а у складу са њиховим мандатима. Представници ромске националне мањине активно су укључени у планирање, спровођење и надгледање реализације покренутих активности.

У претходном периоду основне активности Секретаријата биле су:

Координација процесом израде и подношење Влади РС на усвајање Националних акционих планова за унапређивање положаја Рома у приоритетним областима "Декаде инклузије Рома 2005-2015"- образовању, становању, запошљавању и здравству

Координација процесом израде буџета потребних за спровођење НАП-ова за унапређивање положаја Рома у областима становања, запошљавања и здравља и образовања, као и њихово подношење Влади РС на усвајање.

Оснивање радних група за спровођење и праћење реализације акционих планова при ресорним министарствима

Иницирање и учешће у реализацији мера предвиђених националним акционим плановима

Ревизија Стратегије и националних акционих планова за унапређивање положаја Рома у областима:

Децаљ из једног од ромских насеља

образовања, становања, запошљавања, здравља, социјалне заштите, културе, медија и информисања, потом сузбијања дискриминације, политичке партиципације, затим у областима које се односе на посебно осетљиве групе унутар ромске популације - жене, интерно расељена лица и повратници, по основу споразума о реадмисији.

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА - УСКОРО

Шеф Секретаријата за ромску националну стратегију Министарства за људска и мањинска права, **Љуан Кока**, каже да ће стратегија за унапређење положаја Рома бити завршена ових дана и очекује да Влада овај документ ускоро усвоји.

Оперативни део Нацрта стратегије су дванаест акционих планова. Стратегија је најважнији документ који свеобухватно разматра проблематику Рома и нуди препоруке како унапредити положај ове националне мањине. Након стилизације текста, биће написан поднесак који ће бити предат влади Републике Србије.

Пре усвајања Стратегије потребно је да сва министарства која имају одређена овлашћења и обавезе из овог документа, дају своју сагласност на текст, рекао је Кока.

Први документ овакве врсте рађен је пре седам година, а затим уручен тадашњем министру националних и етничких заједница. Циљ Нацрта стратегије је да се идентификује одговарајућа улога Министарства националних и етничких заједница, ресорних министарстава и локалних и регионалних власти, грађанског друштва и приватног сектора у пружању подршке интеграцији Рома.

Национални савет Рома је овај Нацрт стратегије установио 2003. године, али Влада овај документ није усвојила па је Нацрт морао да се преради и доради.

Контакти:

Министарство за људска и мањинска права
Секретаријат за ромску националну стратегију
Булевар Михајла Пупина 2а
11070 Нови Београд, Тел. + 381 11 311 76 74, + 381 11 301 48 61, Факс. +381 11 311 71 53
Ел. адр. roma@ljudskaprava.gov.rs., Web. www.ljudskaprava.gov.rs

Љуан Кока

ljuankoka@yahoo.com

Славица Васић

slavica.v@ljudskaprava.gov.rs, slavica.vasic@undp.org

Ане-Марија Ћуковић

anne-maria@ljudskaprava.gov.rs, anne-maria.cukovic@undp.org

Ђурђица Ергић

djurdjica.ergic@ljudskaprava.gov.rs

Учешће у међународним активностима у оквиру “Декаде инклузије Рома 2005-2015”, припрема и координација активности Републике Србије у оквиру председавања Декадом

Учешће у извештавању о спровођењу релевантних домаћих и међународних докумената у области остваривања људских и мањинских права Рома

Текуће активности и основни правци даљег рада су:

Финализација и подношење Влади РС на усвајање Стратегије за унапређивање положаја Рома и акционих планова са дефинисаним буџетима

Редефинисање структура за спровођење Стратегије,

координација процесом израде система за мониторинг и евалуацију за спровођење Стратегије и НАП-ова

Координација активности у оквиру председавања Републике Србије Декадом Рома

Координација активности државних институција, међународних и невладиних организација везаних за спровођење Стратегије и акционих планова

Пружање стручне и административне подршке Савету за унапређивање положаја Рома и спровођење Декаде укључивања Рома

Информисање свих заинтересованих у вези са наведеним активностима

Раде Ћирић

А ШТА ЈЕ СА РАСЕЉЕНИМ РОМИМА?

У Србији постоји око 600 ромских насеља, а трећина њих могла би да буде легализована након што се уради планска документација, изјавио је шеф Секретаријата за спровођење националне стратегије за Роме, Љуан Кока. Кока је рекао да је за легализацију ромских насеља у Србији, у којем живи око 300.000 људи, потребно да се уради планска документација у чему треба да учествују локалне самоуправе и Министарство животне средине и просторног планирања. “Многа ромска насеља налазе се на јавним земљиштима, а нека су чак и у близини далековода. Потребно је утврдити њихов урбанистички план и позабавити се безбедносним условима”, казао је Кока. Према његовим речима, до сада је 14 општина у Србији одлучило да почне израду документације за ромска насеља. Кока је оценио да се проблем нехигијенских ромских насеља у Београду не решава на прави начин, јер не постоји јасна стратегија.

Он је додао да не постоје прецизни подаци о томе колико Рома заправо живи у Србији. “Цифре се крећу од 100.000 до чак 800.000. Ипак, према мојој оцени најреалнији податак био би да у Србији живи око пола милиона Рома”, навео је Кока. Координатор у сектору социјалне политике у градском Секретаријату за социјалну и дечију заштиту, **Рада Урошевић**, рекла је да у Београду има више од 100 нехигијенских насеља у којима живи око 100.000 људи. “То су само процене јер је тачан број Рома “сива зона” због недостатка базе података”, навела је она, додајући да велики број Рома нема основна документа. Она је казала да према попису који је рађен прошле године у насељу испод моста Газела живи 220 домаћинстава, од којих су 130 београдски Роми који ће бити у програму расељавања Газеле. О расељеним Ромима, који вероватно чине осталих 90 породица, изгледа нико не размишља.

SEKRETARIJATI PALA ROMANI NACIONALNO STRATEGIJA PALI JAVNO DISKUSIJA MAJANGLE DJAKEREL PE KOTAR O SERUTNE THEMA TE USVOJINI NEN I STRATEGIJA E ROMENGERI (SPNS)

O Sekretarijati pali romani nacionalno strategija (SPNS) kerel buci ko rami kova si nadlezno zako manusengere thaj minoritorenge hakaja kotar april 2003 ber. Sar kerdja pe dji akana den dumo so kerel buci o SPNS avara phuvja Programi zako razvoj UN I Svetsko agencija zako razvoj (SIDA) Fond za otvoreno drustvo, Misija OEBS Eropsko agencija yaki rekonstrukcija, Savet evrope, UNHCR

O Mandati SRNS si ko sklado e mandatija kotar institucija koja kerel buci najangle te pokreninel, te dikhel sar djal I buci I te kerel buci so ka unapredinel o statusi e romengero . Osnovno principi olengere bucakoro sit e ukljucinel savoren e partnerjen ko olengere buca E romengere prestavnikurja si aktivno ukljucime ko planurja, te sprovodinen te dikhen sa o buca so keren pe.

Ko angluno vreme osnovno buci olengeri sine:

Koordinacija e procesoja so kerdja o akciona planurja thaj dinja e vladake kotar i Srbijja zaki "Dekada inkluzijake e romengeri 2005-2015 "kotar sikavipe, kherenge, bucakere i sastibaskere.

Kordinacija e lovengeri kola trebun te kerel pe buci ko problemurja kotar sastipe, bucakere, sikavibaskere sar adjukha te den pe e Srbijakere vladake te usvojinel

Osnuviba radna grupe kola ka keren buci thaj ka diken sar ka kerel pe buci uzalo ministarstva

Iniciriba taj ucestvuviba ki realizacija kola si predvidime ko akciona planirja

Revizija e Strategijakeri thaj o nacionalna planurja so kerde pe e romenge kotar : sikavipe, kherutne, bucakere, sastibaskere, socijalno zastita, kultura, medije thaj informis-

iba, pali diskriminacija, politicko participacija, thaj ko planurja kola si zako djuvlja, nasle manusenge I manusenge kola irinen pe kotar avara phuvja palo sporazumi kotar i readmisija.

Ljilja pe i ucestvoviba ko maskaravere puvjengeri

"Dekada kotar inkluzija e romengeri 2005 -2015 ber te pripreminel i koordinisinel o buca kola kerel i Republoka Srbija ko rami sojdomacinji kotar i Dekada.

Ljilja i ucesce te informisinel so kerel buci savore kola si relevantna ki phu thaj ko avara puvja ko dokumentja kotar manusengere thaj minoritatjengere prava e Romen

STRATEGIJA PALA NEVLJARIBE E STATUSO E ROMENGERO PANDA HARI

O Sefi kotar Sekretarijati zaki romani nacionalno strategija Ministarsvo kotar manusikane thaj minotarenge prava, **Ljudevit Vukobratović**, vakerdja so i strategija pala nevljaripe e statuso e romengero ka kerel pe akala djive i ocekuvinel so i Vlada akava dokumenti ka usvojinel.

Opreativno delo kotar akava dokumento si 12 akciona planurja. Strategija si navazno dokumenti kova sveobuhvatno razmatrinel o problemja e Romengere i del preporuke sar saj te unapredinel pe o statusi e romengero.

Kana kerel pe suzo teksto, ka kerel pe jek podnesko kova ka del pe ki Vlada e Srbijakeri.

Majangle so ka usvojinel pe valjanel sa o mnistarstva kola isi olen disave ovlascenja i obaveze ando akava dokumento te den pumaro saglasnost ko teksto, vakerdja o Koka.

Prvo akasavko dokumenti kerdja pe majangle epta bers, a apladava dinja pe ko tadasnjo ministro zako nacionalna manjine i etnicka zajednice. O cilj si akava nacrt e strategijakoro te idetifikuvinel savi si i uloga kotar o Ministarstvo zako nacionalna i minoritatengere zajednice, resorna ministarstva i lokalna thaj regionalna governa, manusikane drustva thaj privatno sektori te den podrška zaki integracije e romengeri.

Nacionalno konsili e romengero kerdja akava dokumenti panda 2003. ber ali i Vlada na usvojindja ole pa adaleske akana trebun te prekerelpe

RROMANE

Kontakti:

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
Sekretarijat za romsku nacionalnu strategiju
Bulevar Mihajla Pupina 2a

11070 Novi Beograd, Tel. + 381 11 311 76 74, + 381 11 301 48 61, Faks. +381 11 311 71 53
El. adr. roma@ljudskaprava.gov.rs, Web. www.ljudskaprava.gov.rs

Ljuan Koka

ljuankoka@yahoo.com

Slavica Vasić

slavica.v@ljudskaprava.gov.rs, slavica.vasic@undp.org

Ane-Maria Čuković

anne-maria@ljudskaprava.gov.rs, anne-maria.cukovic@undp.org

Đurdica Ergić

djurdjica.ergic@ljudskaprava.gov.rs.

Avdusikane buca i osnovno drom so kakerel pe buci:

Te finalizirinel pe I Strategija zako unapredipa o položaj kotar Roma te keren pe o akciona planurja thaj o budzeti I te del pe ki Vlada e Srbijakeri te usvojinel pe

Te redefinisinel pe I struktura zako sprovodipa I Strategija.koordinacija, te kerel pe sistemi zako monitoring i zaki evaluacija zako sprovodipa i Strategija i NAP

Te koordinisinen pe o buca ko rami so i Srbija prededavinel e Dekadaja e Romenge

Te koordinisinel o buca e drzavakere so keren o medjunaroda organizacije, nevladina organizacije kola keren buci ki Strategija thaj akiona planurja

Te del strucno thaj administrativno pomoc ko Saveti zako nunapredjenje e romengero i sprovodipa I Dekada e Romengeri

Te informisinel savoren kola si zainteresuvime so kerel pe buci

A SOJ E NASLE MANUSENCA?

Ki Srbija isi majbut 600 romane naselja, a jek trito delo olendar saj te legalizuvinel pe majangle trebulo te kerel pe plansko dokumentacija, vakerdja o sefi kotar Sekretarijati zaki romani nacionalno strategija e Romengeri, Ljuan Koka O Koka phendja so zaki legalizacija e romengere naselja ki Srbija, kaj besen majbut 300 .000manusa, trebulo te kerel pe plansko dokumentacija. Ki akaja buci trebulo te ucestvuvinen lokalna samouprave I Ministarstvo kotar zivotno sredina i prostorno planiriba.” But romane mahale si ki Javno phu, a disave cak I tali struja.Trebulo te dikhel pe urbanisticko planji i kabor si bezbedno o than odothe”, vakerdja o Koka. Sar ov vakerel dji akana 14 opstine ki Srbija odlucindja te kerel i dokumentacija zako romane mahale. O Koka phendja so ko Beogrado akava problemi na resavinel pe sar treba jel nane olen jasno strate-

gija.

Ov dodajndja so nane precizna podatka kabor Roma zivinen ki Srbija “ O cifre krecinen pe kotar 100.000 diko 800.000. Pali leskeri procena ki Srbija zivinen majbut pansel milje Roma “, vakerdja o Koka. Koordinator ko sektori zaki socijalno thaj cavorikani zastita I Rada Urosevic, vakerdja so ko Beogrado isi vise kotar 100 mahale kaj besen majbut 100.000manusa. “Akava si samo disave procene jel tacno kabor isi Roma si “siva zona” adaleske so nane nisavi baza e podatjenca vakerdja oj, a isi I but manusa so nane olen nisave dokumentja. Oj vakerdja so kana kerdja pe popis talo mosti Gazela arakhle 220 familije, olendar 130 si kotar Beogrado i akala Roma ka oven ko programi zako raseljavanje andri Gazela. Kotar Roma soj si 90 familije niko na mislinel so ka ovel olendar a majbut si nasle manusa.

ПРИЗРЕНСКИ ОКРУГ У СЛИЦИ И РЕЧИ

ПРОТЕСТ У СРЕДСКОЈ

Непосредно по окончању ратних збивања 1999. године, сви мештани Средске морали су да напусте своје куће и нова уточишта пронађу у оближњој Сириничкој жупи или још даље, у централној Србији. Већина њихових кућа је тално уништена па је направљено стотинак нових, у којима тренутно живи исто толики број становника. Једини објект који је остао неоштећен била је зграда основне школе, чији су кључеви предати војницима немачког КFOR-а који је ту био стациониран до пред крај прошле године.

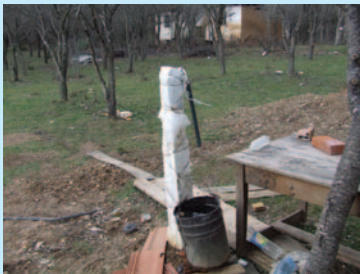
Мештани Средске и околних села, протестним скупом изразили су незадовољство против одлуке немачког КFOR-а да им након исељења не врате кључеве школе. Према њиховим речима у договору са општинским структурама припадници КFOR-а дозволили су Албанцима да изнесу сав инвентар из школе као и део библиотеке и школске документације, која се сада налази у Мушникову.

На протестном скупу о значају школе и тренутној ситуацији врло емотивно је причао **Томислав Томић (79)**, њен некадашњи радник завршавајући свој говор речима: “Молим све Средчане, све разборите Албанце да се на силу школа не одузима, јер наша пословица каже: “ сила Бога не моли, али Бог силу не воли”.

Скупу се обратио и **Јовица Будурић**, начелник Призренског округа, рекавши да су представници Срба имали састанак са КFOR-ом и са представницима општине у Призрена, али до сада и поред неких обећања кључеви још нису враћени правом власнику.

ОПУСТЕЛО ЖИВИЊАНЕ

Током посете Косову и Метохији репортери Билтена посетили су и село Живињане, недалеко од Призрена. Нажалост, због изузетно тешких временских (не)прилика, повратници у Живињане морали су накратко да се врате у расељеништво. Ипак и ова посета имала је своју добру страну, јер су радници општинске управе били у обиласку села тражећи одређене податке о повратницима. Ваши новинари успели су да успоставе контакт између расељених и општинских службеника, тако да су и једни и други на крају били задовољни.

ОДБИЈЕНА СТРАТЕГИЈА ЗА ПОВРАТАК У 2009. ГОДИНИ

Интерно расељена лица, учесници на Општинској радној групи, незадовољни садржајем Стратегије за повратак у општину Призрен за 2009. годину, нису хтели да гласају за исту. Након више аргументованих иступа ИРП учесника на ОРГ, који су рекли да Стратегија представља само копију досадашњих и да се у њој не налази ни један конкретан предлог за повратак који би имао реалне основе да се оствари, затражили су од општинских челника да се Стратегија конкретизује и након тога поново достави на усвајање. Овакав предлог подржали су и представници УНHCR-а, па је дат временски период од 15 дана да се Стратегија допуни и након тога поново стави на разматрање. Након састанка ОРГ расељени су посетили монахе који се налазе у Владичанском двору у Призрену.

КОСОВО И МЕТОХИЈА- ЉУБАВ БЕЗ КРАЈА

Када је Косово и Метохија у пишању никада није крај. И ништа се не дешава први пут. Косово и Метохија јесте наше вечно имање и наше (српско и шудјинско) вечно немање: појединачно- као отиша кућа, узурпирана њива, или отише - окупирана шеријорија. Суштина имања је у осећању, а то осећање се зове- заувек .

Увек је било оних који су остајали кад је најтеже, па и после.

Увек је било оних који су се враћали на прадедовско и оних који су се насељавали надајући се бољем. И увек је било оних због којих смо шапутали на улици, сачекивали децу испред школа (јер су и нас као децу чекали) и трпели неизговорену неправду и страх. Наравно, увек је било политичара који су нам долазили на дан и два уз добру дневницу...

ПРОШЛОСТ

Да потврдим истинитост овог свог осећања, (нећу да кажем тврдња, јер желим само да сведочим а не да судим), навешћу два цитата: ЈОВАН ПЕЈЧИЋ "Конзул, песник добровољац-Милан Ракић на Косову", Политика, 14.октобар 1999.г." Ракића је по његовом доласку у Београд збунило жалосно стање духа; онеспокојила га је развејаност националне мисли, узнемирило ћифтинско држање и егеманија страначких првака; мучнину је у њему изазивало дефетистичко празнословље квази интелигенције и новинарских свезнадара, "пројектаната српске сутрашњице". Слушао је те "слободоумне" људе презаузете невољама и слободом туђих и далеких народа и с горчином питао се : Зар није природније да мисле и раде на олакшавању бескрајне беде свога народа у Старој Србији изложеног нечувеној анархији и дивљаштву Арбанаса?"

МИЛОСАВ ЈЕЛИЋ "Летопис југа", Београд 1930. Штампарија Привредник (стр. 40):

"Прошле године г. Иванај, уредник скадарске "Републике" посети г. Годара у Паризу

-Добро ми дошли, драги пријатељу, отпоче г, Годар. Баш је мало пре био код мене Бајрам Цур. Тражи ми неко Косово. Хоћете ли бити љубазни да ми покажете на карти где је то?

- Показаћу Вам. Само, ту има једна мала незгода. Оно је за Србе свето место. Пет векова су о њему певали. Због њега је склопљен Балкански савез. И ако је та поремећена равнотежа по успешном Балканском рату довела до светског рата и до ових граница у Европи, онда је значај његов још већи. Немогуће је узети га без новог страшног крвопролића.

- Онда то ствар мења из основа."

БУДУЋНОСТ

Дакле, ништа није први пут. И хтела сам да се заховалим свима који мој Завичај штите љубављу без поли-

тичке обојености. Јер где год да смо, са тако испуњеним срцем, ми чувамо Косово и Метохију. Нећу понављати историју, све оно велико значајно што је свима познато. Подсетићу вас на мале обичне људе који тамо живе без политике, због којих не треба одустајати ни пристајати. Због оних 415 беба рођених у Грачаници у току 2007. уз светлост свећа и агрегата, где су дани мало светлији од ноћи и ноћи мало тамније од ноћи. Тамо, где кратко видело не значи дан. У 2006. години рођено је 457 беба, а до тог 17. фебруара 2008. само у Грачаници рођено је 11 нових душа.

И због оних обичних малих људи који не размишљају о одласку.

Стрина Нада и њене четири куће синова и унука у дворишту никада неће отићи: Љуби иконице које држи у витринама и збори : "Фала Богу, свој на своје- трајемо. Нема нигде по боље. Ишала ће да лични Господ да не не дирају. И у старине је било тако... Даниздана (данниз дана, нанизани дани, из дана у дан) мука, мука..."

Јадранка је чувала двоје деце једне Пакистанке која је била високи службеник УН-а. Девојчица Сама научила је сасвим добро српски језик, примила васпитање и бескрајну љубав. Двогодишњи Педрам, одазивао се на име Пера и све је разумео и волео...

Један господин Албанац, универзитетски професор, надалеко чувен и тражен, када је дошао да се пријави за социјалну помоћ, јер то је једино примање за оне преко 65 година, на шалтеру га је дочекала дрчна новодошла девојка "Adxo, a po me nënshkrim, a po me gisht?" ("Чича, хоћеш ли на потпис или на прст?") Резигнирани остарели професор одговорио је "Me gisht!" Још увек прима четрдесет евра месечно отиском прста уместо потписа.

Ово сам поменула да се зна да ни сви Албанци не мисле исто и да нам тихо и искрено говоре да желе да се вратимо...

И вратићемо се, без мржње и без страха. Баш као што су се враћали и наши стари.

Радмила Тодић- Вулићевић,

ЦОН РАЈАН - ИЗВРШНИ СЛУЖБЕНИК САВЕТОДАВНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЉУДСКА ПРАВА (HUMAN RIGHTS ADVISOR PANEL)

ОЧЕКУЈЕМО ВИШЕ ПРИЈАВА

Савешодавна комисија за људска права је независно тело основано UNMIK-овом уредбом бр. 2006/12, чији је основни задатак да разматра кршења људских права, а у складу са Универзалном декларацијом људских права, Европском конвенцијом за заштити људских права и основа слободе, Међународним споразумом о економско-социјалним и културним правима, Међународним споразумом о елиминисању свих видова расне дискриминације, Споразумом о елиминисању дискриминације против жена, Споразумом против мучења и других злочина, нехуманој или понижавајућеј третиранија или кажњавања и Конвенцији о правима дејетија.

Комисија или Панел, је основана јануара 2007. године и бави се истраживањем на основу оптужби везаних за кршење људских права од стране UNMIK-а, појашњава нам улогу овог тела, **Цон Рајан**, који нас је примио у седишту овог органа у згради у којој је смештен и Главни штаб UNMIK администрације у Приштини.

УЛОГА КОМИСИЈЕ

«Оснивање Панела је било неопходно зато што је UNMIK био де факто владајућа институција на Косову и самим тиме није постојао систем којим би се позивали на одговорност, за одређена кршења људских права од стране UNMIK-а. Комисија је почела са оперативним радом новембра 2007. године, а у њеном саставу налазе се **Марк Новицки**, доскорашњи омбудсман за људска права на Косову, **Пол Леменс** из Белгије и **Снежана Дојчева** Ботушарева из Бугарске. Комисија се састаје једном месечно и на сесији, која траје неколико дана, расправља се о поднесеним тужбама и доноси одређени закључци. Треба истаћи да припрему састанака и све оперативне послове врши секретаријат, на чијем челу се ја налазимо, а у његов састав улази моја помоћница и два правна асистента. Секретаријат се бави свим видовима организације,

КАКО И КОМЕ ПОДНЕТИ ЖАЛБУ?

Комисија може примити жалбу директно од стране особе која сматра да су прекршена њена људска права, од невладине организације или групе појединаца, од стране члана породице у име оштећеног или од стране синдиката. Жалба мора бити у писаном облику заједно са свим потребним информацијама укључујући контакт адресу. Жалба мора да садржи датум и опис догађаја или ситуације на које се жалите, као и остала додатна документа. Жалбу треба проследити на следећу адресу: Секретаријат Саветодавне комисије за људска права, Главни штаб UNMIK администрације, Контејнер Д-12 (UNMIK ANQ, Container d-12), 10 000 Приштина, www.unmikonline.org/human_rights/index.htm

док се правни саветници баве истраживањем случајева», објашњава нам Цон Рајан, структуру и начин рада Саветодавне комисије.

СЛУЧАЈЕВИ

«Током читаве 2008. године, Панел је незванично примио 69 случајева, наводних оптужби. Сада за само месец дана у 2009. години, добили смо 28 оваквих случајева. Дакле, Панел већ ради на великом броју случајева за конкретна подручја, а наведени случајеви се налазе у различитим стадијумима процедуралне обраде. Могу да кажем да је дошло до разјашњења за 20 случајева. Другим речима, ти случајеви су неприхватљиви за Панел, јер нису потпадали под његову надлежност. Случајеви који нису разматрани од стране UNMIK-а везани су за KFOR, а у основи ту се ради о питању надлежности.

Највећи број случајева се односи на питање имовине, која је одласком расељених остала напуштена или је окупирана од стране узурпатора. Имамо и случајеве који се односе на питања станарских права, која је решавао НРД, односно сада Косовска имовинска агенција. Имамо доста случајева када су у питању права ИРЛ која су била запослена у друштвеним предузећима, која су сада приватизована, а односе се на то што ИРЛ нису добила одговарајућу надокнаду или акције након приватизације за које тврде да су имали право. Хтео бих да издвојим још једну групу у којој су случајеви несталих или убијених, а њу смо почели недавно да обрађујемо. Нестанци су пријављени, истраге су спроведене, а на неки начин, уопштено се може рећи да је то урађено доста неуспешно», обрађује Цон Рајан, додајући да Панел испитује и друге посебне случајеве, као што је, на пример, тровање оловом становника избегличких ромских кампова смештених у Трпчином рударском басену.

ЛОША ИНФОРМИСАНОСТ

Комисија тренутно инсистира на томе да се уради јавна информативна кампања како би се што више људи упознало с мандатом као и постојањем Панела. Штампан је и летак као део информативног материјала и дистрибуисан је и на Косову и у централној Србији. Тренутно се раде интервјуи на телевизијским и радио станицама да би јавност била што боље упозната са наведеном материјом.

Јавност рада седница Комисије и уопште њен рад видљив је и на сајту Панела, а контакт телефони су: +381(0)38 504604 локал 5847.

Фото: Златко Маврић

ТУЖБЕ И ПОСТУПЦИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ - ОПШТИНСКИ СУД У СРБИЦИ

Министарство за КиМ Републике Србије, примило је информације да је Општински суд у Србици (Привремене институције) почео да заказује рочишта као и да доноси пресуде у парничним поступцима које су Срби и други неалбанци са подручја општине Србице, покренули против UNMIK-а, KFOR-а и Привремених институција самоуправе, по основу одговорности за оштећену и уништену имовину, почев од јуна 1999. као и у мартовском насиљу 2004. године. По овим тужбама није поступано годинама услед инструкције UNMIK-а, од августа 2004. године, да судови ништа не предузимају поводом истих. Према информацијама Министарства, за сада једино Општински суд у Србици поступа по овим тужбама. Наведена инструкција UNMIK-а је формално и даље на снази.

У циљу пружања правне помоћи грађанима у наведеним и другим поступцима за заштиту имовине, Министарство за Косово и Метохију, успоставило је техничку сарадњу са Данским саветом за избеглице- програм бесплатне правне помоћи чији дипломирани правници обављају потпуно бесплатно судско заступање странака. Како бисте обезбедили адекватну правну заштиту у наведеним судским поступцима, а поготово ако примите позив за рочиште или првостепену пресуду којом се одбија Ваш захтев, потребно је да се хитно обратите Канцеларијама Данског савета за избеглице или Министарству за КиМ - Одељењу за правосуђе, људска права и имовинско-правна питања, на следеће бројеве телефона:

Министарство за Косово и Метохију-Одељење за правосуђе и имовинско-правна питања. Београд, Бул. Михаила Пупина 2-тел. 011 311 71 63 ; 311 10 94; 311 13 44

Дански савет за избеглице (ДСИ)-програм правне помоћи српском и неалбанском становништву на КиМ
ДСИ Београд, Дубљанска 86- тел. 011 3087 948; **ДСИ Краљево**, Цара Душана 33-тел. 036 235 225; **ДСИ Ниш**, Генерала Транијеа 4- тел. 018 254 993; **ДСИ Крагујевац** тел. 034 335 891 и **ДСИ Приштина**- тел. 038 243 793

КРА КОСОВО ОБАВЕШТАВА СВОЈЕ КОРИСНИКЕ

КРА Косово је у потрази за корисницима за које је донета одлука КРА. Због недостатка ваљане адресе и/или телефона за кориснике, нисмо у могућности да им изађемо у сусрет и ступимо у контакт са њима.

УКОЛИКО СТЕ РАСЕЉЕНО ЛИЦЕ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ КОЈЕ ЈЕ ПОДНЕЛО ЗАХТЕВ И ОЧЕКУЈЕ ОДЛУКУ ОД КРА (КОСОВСКА АГЕНЦИЈА ЗА ИМОВИНУ), А У МЕЂУВРЕМЕНУ СТЕ ПРОМЕНИЛИ АДРЕСУ БОРАВКА У СРБИЈИ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ ОБАВЕСТИТЕ:

КРА У ПРИШТИНИ,
Ул. Nazim Gafurri 31,
Телефон: 038/249 936
или
УННСР КРАЉЕВО,
Цара Душана 38/III,
Телефон: 036/312 543

УННСР БЕОГРАД,
Крунска 58,

Телефон: 011/3082 100 **КОЈИ ЋЕ ПРОСЛЕДИТИ ИНФОРМАЦИЈУ О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ КРА У ПРИШТИНИ.**

Зграда КРА у Приштини

РЕПОРТЕРИ БИЛТЕНА ПОСЕТИЛИ МАНАСТИР ЗОЧИШТЕ ДОЛАЗЕ И СРБИ И АЛБАНЦИ

Пет километара југоисточно од Ораховца на путу према Сувој Реци, налази се манастир Зочиште. Саграђен је у 14 веку и из тог времена до лета 1999. године, сачувала се црква Св. Врача бесребреника Кузмана и Дамјана. По доласку снага КФОР-а, манастир је ољачкан, миниран и сјаљен, а монаси су евакуисани у последњем тренутку. У октобру 2004. године, на Свету Петку је, доласком неколико монаха на рушевину, под шатор, почела његова обнову.

У међувремену је црква обновљена. За њену изградњу коришћен је камен порушене цркве, а новосаграђена је готово идентична порушеној. Део конака је реконструисан, али се чека коначан завршетак како би ова светиња имала функцију идентичну оној пре рушења.

ИСЦЕЛИТЕЉСКА МОЋ

“Пошто светиња није била заборављена, ко год је могао и смео, долазио је на њене рушевине да запали свећу. Сада се мало слободније стиже, тако да народ долази да се Богу помоли, не само за Св. Враче, летње и зимске, већ дође кад год може, да своју муку пред њих изнесе”, прича за ИНФО Билтен **Стефан Миленковић**, игуман манастира, додајући да св. Врачи вековима исцелитељски помажу свима. Као куриозитет истиче да после свих ових догађања и данас долазе Албанци из околине да траже лека својим неизлечивим болестима.

Истинитост игуманових речи, на лицу места, својом причом, потврдила нам је и Милка Милутиновић, из села Гојводе, које се налази у околини Вучитрна. Овде смо је затекли са болесним сином да како каже затражи помоћ од Светих Врача.

НАЈЛЕПШЕ ЈЕ НА СВОМЕ

“ И раније сам овде долазила. Била сам непокретна, тешко болесна, сада сам добро. Три пута сам долазила, три пут сам се причестила и Бог ми је дао здравље.

Милка Милутиновић

Сада сам дошла да и мом сину помогну Свети Врачи. Када сам била овде први пут, унели су ме у цркву. Након молитве изашла сам на сопственим ногама, а тај осећај је речима тешко описати. Имам три унука и унучице и живимо у Гојводу » прича нам Милка.

На питање како се живи у албанском окружењу, одговара, доста тешко. “Да смо слободни, нисмо. Ако залаје пас ми се уплашимо, а има нас више

од 30 кућа. Доста наших је отишло у Србију, ко је год могао место да нађе. И моја породица је једно време живела у Лепосавићу, у колективном смештају. Одлучили смо да се вратимо, на свом је ипак најлепше, ма како тешко било. Нећемо да излазимо до последњег, па како нам буде », закључује Милка.

МАЛО ПОВРАТНИКА

И док она чека сина који је остао на молитви у цркви, настављамо разговор са игуманом Сефаном. Каже нам да они Срби који данас овде живе чврсто верују у свој опстанак, али им је потребна помоћ у свакодневном животу. Са сетом констатује да је пре рата у Ораховцу, Хочи и Зочишту било преко пет хиљада Срба.

Игуман Стефан у разговору са уредником Билтена

« Мало је Срба остало, они се већ сада броје на стотине, не на хиљаде, као што је некада било. Народ помаже, долази, али ми смо ипак, колико год срећни што је народа остало, толико тужни што је толико људи отишло и што још увек нема повратника. Овде у селу Зочиште је било, пре ових ратних сукоба, 50 фамилија. Ни једна се није вратила, иако има 28 обновљених кућа”, каже игуман и додаје да је основни разлог због ког се Срби нису вратили у село Зочиште, небезбедност и немогућност запослења.

“Ипак, још једном желим да са овог места Зочишта, од Св. Врача, Козме и Дамјана, позовем мештане овог села да се врате, али и некадашње становнике Ораховца и Хоче и других места Метохије, да пробају, уз Божију помоћ, да поново свој живот успоставе овде”, поручује, на крају разговора, игуман Стефан.

(Ж. Ђекић и З. Маврић)

Драјковце, фебруар 2009. године

Средска, уочи протјеста, фебруар 2009. године

Велика Хоча, младосћ на улицама села, фебруар 2009. г.

Ораховац, импровизирана пијаца испред цркве, феб. 2009. г.

... у манастиру осим монаха има и посетилаца...

Зочиште:

у селу српске куће још су увек празне.

ОБЕЛЕЖЕНА СЛАВА И ДЕВЕТ ГОДИНА ПОСТОЈАЊА УДРУЖЕЊА “ГЛАС КОСОВА И МЕТОХИЈЕ”

ОСТАТИ УЗ СВОЈ НАРОД

У београдској цркви Св. апостола Марка, 11. јанура, удружење “Глас Косова и Метохије” прославило је славу удружења Светих 14 хиљада младенца витлејемских и тако обележило девети година свој постојања и рада.

У присуству чланова удружења, монаха и верног народа, **владика Артемије** је пресекао колач и пожелео успех даљем раду Удружења.

У свом обраћању владика се осврнуо на тренутно стање на КиМ и упоређујући страдање витлејемских младенца и косовских Срба.

Владика је позвао српски народ да у овим тешким тренуцима остане јединствен и да се ни по коју цену не одриче Косова и Метохије.

“ Нека нам Господ да, да се сви што пре вратимо на своја огњишта, да престану страдања и да убудуће ову славу обележавамо у миру и благодњау”, истакао је у својој беседи владика Артемије, додајући да ову славу обележава канцеларија прогнаних, која се непосредно по егзодусу својих сународника организовала да им буде на услузи и она то и данас чини.

Након тога, за уважене госте и присутне чланове удружења приређено је послужење.

Текст и фотографије: **Ж. Ђекић**

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Првог српског устанка 109, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.yu, www.glaskim.co.yu

Завичај за повратак – Крагујевац, Душана Дугалића 47, тел: 034/362-376, e-mail: zavicpo@infosky.net

Зора – Светог Саве 6, Беране, Тел/факс: +382 87/234-200, e-mail: zora_nvo@cg.yu

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/323-220, факс:036/320-430, моб: 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.yu, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТЦП Калча локал АII-3/2, тел: 018/257-184, e-mail: vulicevic@bankerinter.net

Центар за правну заштиту – Београд, Балканска 25, Тел/факс: 011/2686-161, e-mail: rprotect@eunet.yu

Центар за хумане ресурсе – Сутјеска 318/е Котез – Београд, Тел/факс: 011/2715-762, e-mail: chrbgd@eunet.yu

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.yu, www.unijakm.org

Унија М – Мујо Уљфинаку 5, Приштина, +381(0)38 227 987, +381(0)62 518 108, +377(0)44 897-578,
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Гордана Ђекић** и **Раде Ђирић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Златко Маврић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.yu

Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153